

УДК 658:621.311

Іван Гевко, Ольга Дужак

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

Ivan Gevko, Olga Dyzhak

PROBLEMS OF ECONOMIC EFFICIENCY EVALUATION OF POWER INDUSTRY

Електроенергетична галузь, як одна із базових галузей економіки України, довгий період часу успішно виконує свої функції, незважаючи на відсутність достатніх фінансових ресурсів, невідповідність цін і тарифів реальним витратам на виробництво і постачання електроенергії споживачам. Більшість об'єктів галузі були введені до дії ще за радянських часів і тільки завдяки специфіці цих об'єктів, які мали на момент свого введення у роботу достатньо високий технологічний рівень, значні періоди експлуатації, електроенергетична галузь не занепала, як багато інших галузей економіки України, і змогла виконувати свої функції з постачання електроенергії. Сприятливим фактором, який допоміг забезпечити цю можливість, був спад економіки у пострадянський період і, відповідно, спад попиту на електроенергію, що за наявності значного резерву потужностей, особливо теплової генерації, дозволяло більш-менш успішно задовольняти потреби суспільства в електроенергії.

Останніми роками в електроенергетиці України відбуваються радикальні перетворення: формується нова нормативно-правова база і система регулювання, міняється структура галузі, поступово формується конкурентний ринок електроенергії. Тим самим Україна стає на дорогу більшості розвинених держав, які проводять в даний час або вже провели реформи в електроенергетиці, прагнучи пристосувати її до умов сучасної економіки. У свою чергу, останнім часом відбувається серйозне загострення ситуації у енергетичній галузі України. Ефективність галузі в цілому безпосередньо визначається економічною ефективністю окремих підприємств. В області оцінки економічної ефективності комерційних організацій вже напрацьований певний досвід. Набагато складніше оцінювати економічну ефективність підприємств державного сектора, до яких до теперішнього часу відносяться багато підприємств електроенергетики.

Складність оцінки економічної ефективності підприємств електроенергетики можна пояснити за допомогою понять первинної і вторинної ефективності. Підприємства електроенергетики можуть працювати ефективно (первинна ефективність), але оскільки багато з них є об'єктом власності держави, то держава може, виходячи з тих або інших цілей, втручатися в їх діяльність, а це нерідко приводить до збитків і низької рентабельності (вторинна ефективність).

Ефективність функціонування підприємств електроенергетики, як і будь-яких інших підприємств, є відношенням результату до витрат або ресурсів. У зв'язку з цим розрізняють її витратне і ресурсне вираження. При цьому для підприємств електроенергетики існує значне відхилення ресурсної ефективності від витратної, що означає неоптимальне формування і використання ресурсів. Це також є проблемою оцінки економічної ефективності підприємств електроенергетики. У зв'язку з цим, уряд України переглядає енергетичну стратегію на період до 2030 року і хоче зробити її більш реалістичною.